

Włodzimierz Tetmajer (31 grudnia 1861 w Harklowej - 26 grudnia 1923 w Krakowie)

*Ten malarz i pisarz z Harklowej,
Młodej Polski piewca, więc nowej,
Gospodarz z "Wesela",
chałupy udzielał
Polsce prężnej i... chochołowej...*

(ebs)

Włodzimierz Tetmajer - polski malarz i grafik, jeden z czołowych przedstawicieli Młodej Polski, polityk (działacz ludowy i niepodległościowy, był członkiem Ligi Narodowej), pisarz. Brat przyrodni poety Kazimierza Przerwy-Tetmajera.

Urodził się 31 grudnia 1861 w Harklowej koło Nowego Targu jako syn Adolfa Tetmajera i jego pierwszej żony, Leonii z Krobickich. W latach 1875-1886 studiował w Szkole Sztuk Pięknych w Krakowie, następnie krótko w Wiedniu, w latach 1886-1889 w Monachium i w Académie Colarossi w Paryżu oraz w latach 1889-1895 na Oddziale Kompozycyjnym, kierowanym aż do śmierci w 1893 przez Jana Matejkę.

W 1890 ożenił się z Anną Mikołajczykówną, córką chłopa z Bronowic, gdzie zamieszkali w drewnianym, krytym strzechą domu. Często gościł Włodzimierza Tetmajera w Bronowicach był poeta Lucjan Rydel, który za żonę wybrał sobie siostrę Anny Tetmajerowej, Jadwigę Mikołajczykównę. Uroczystości weselne tej pary - 20 listopada 1900 w domu Tetmajerów - zostały przedstawione w dramacie "Wesele" Stanisława Wyspiańskiego. Tetmajer został w nim uwieczniony jako Gospodarz.

<https://www.youtube.com/watch?v=t1nwQTDd2bk>

Gospodarza grał Marek Walczewski:

<https://www.youtube.com/watch?v=Zi5a2EHFFmM&t=128s>

W 1911 został posłem do parlamentu austriackiego z ramienia Polskiego Stronnictwa Ludowego. W dniu 28 października 1918 wszedł w skład Polskiej Komisji Likwidacyjnej w Krakowie. W styczniu 1919 wyjechał na konferencję pokojową w Paryżu, gdzie wraz z Mikołajem Reyem pośredniczył w negocjacjach między zespołem R. Dmowskiego a przedstawicielami J. Piłsudskiego. W okresie wojny polsko-bolszewickiej działał w Komitecie Obrony Państwa na terenie Małopolski Zachodniej. Na początku kwietnia 1919 został mianowany przez Ministra Kultury i Sztuki delegatem przy Generalnym Delegacie w Krakowie. Zaprojektował także odznakę oficerską Związków Strzeleckich (tzw. parasol).

Najsłynniejszym jednak czynem politycznym Tetmajera była zgłoszona przez niego rezolucja uchwalona przez Koło Polskie w parlamencie wiedeńskim, a następnie 28 maja 1917 przez tzw. "Koło Sejmowe" w Krakowie stwierdzająca, że jedynym dążeniem narodu polskiego jest odzyskanie niepodległej zjednoczonej Polski z dostępem do morza.

W 1921 roku założył w Wąbrzeźnie Polski Instytut Narodowy, mający bronić spraw polskich na Pomorzu.

Włodzimierz Tetmajer zmarł 26 grudnia 1923 w Krakowie, został pochowany w dniu 30 grudnia 1923 roku na cmentarzu na Pasterniku w Bronowicach Wielkich (obecnie w granicach administracyjnych Krakowa).

<https://www.youtube.com/watch?v=Qgp7aBI27Nc>

Malował głównie wiejskie sceny rodzajowe, a także pejzaże, polichromie kościelne (m.in. w kaplicy królowej Zofii w katedrze na Wawelu, w katedrze w Sosnowcu, w kaplicy Pod Orłami w katedrze św. Mikołaja Biskupa w Kaliszu, kolegiacie Bożego Ciała w Bieczu, Bazylice Matki Bożej Anielskiej w Kalwarii Zebrzydowskiej, Kaplicy św. Jana Nepomucena w Kościele Mariackim w Krakowie).

Od 1897 Włodzimierz Tetmajer był członkiem Towarzystwa Artystów Polskich "Sztuka", następnie grupy Zero, a także założycielem Towarzystwa Polska Sztuka Stosowana. W 1892 roku Tetmajer otrzymał od grona profesorskiego Szkoły Sztuk Pięknych w Krakowie złoty medal dla wybitnych studentów oraz roczne stypendium do Włoch.

W 1893 obrazy artysty wysłano wraz z innymi płótnami na Wystawę światową do Chicago, a w 1894 do San Francisco. Zostały wyróżnione srebrnymi medalami. W 1899 Włodzimierz Tetmajer wstąpił do wiedeńskiego stowarzyszenia artystów Secesja. W 1900 roku na Wystawie światowej w Paryżu Włodzimierz Tetmajer otrzymał jeden ze srebrnych medali przyznanych polskim malarzom (m.in. J. Malczewskiemu i L. Wyczółkowskiemu).

Współtworzył komitet organizacyjny Pierwszej Wystawy Niezależnych, która miała miejsce w 1911- była to jedna z ważniejszych wystaw malarza, jak i ówczesnego krakowskiego środowiska artystycznego. Włodzimierz Tetmajer napisał wstęp do katalogu tej wystawy, który oceniono wówczas jako "rewolucyjny". W 1911 roku Tetmajer otrzymał od Akademii Umiejętności nagrodę za całokształt działalności artystycznej.

Włodzimierz Tetmajer, znany z zamiłowania do tematyki wiejskiej, współpracował z Janem Styką i Wojciechem Kossakiem przy tworzeniu Panoramy Raławickiej (przede wszystkim przy malowaniu postaci chłopów i scen rodzajowych wokół Dziemięrzyc).

Działalność literacka Włodzimierza Tetmajera obejmuje m.in. tom utworów prozą "Noce letnie" (1902), poemat epicki "Raławice" (1916), tom utworów publicystycznych "Silva rerum" (1914), tom poezji "Marsz Skrzyneckiego" (1916) oraz poświęcony pamięci Jana Kazimierza Przerwy-Tetmajera, który zginął w walkach pod Stanisławczykiem w czasie wojny polsko-bolszewickiej 1920 roku, tom poezji "Przeznaczenie. Syna mojego pamięci" (wyd. pośmiertnie, 1926).

Dramat Tetmajera pt. "Piast", drukowany we fragmentach w EPITAPHIUM Ignacego Maciejowskiego Sewera (druk UJ 1902), został wystawiony w 1916 na scenie Teatru Miejskiego w Krakowie za dyrekcji L. Rydla.

Włodzimierz Tetmajer opracował "Gody i Godnie Święta, czyli okres Świąt Bożego Narodzenia w Krakowskim" wydane w 1898 przez Komisję Antropologiczną Akademii Umiejętności w Krakowie oraz wydany w 1907 "Słownik bronowicki" ("Zbiór wyrazów i wyrażeń używanych w Bronowicach pod Krakowem").

Włodzimierz Tetmajer projektował scenografie do przedstawień Teatru Miejskiego w Krakowie.

Dworek Tetmajerów w Bronowicach.

<https://www.youtube.com/watch?v=B-t7CqvBM2A>

Chochoł - symbol uśpienia narodu, w zakończeniu dramatu niesie weselnikom jałowość i zatracenie, przewodzi co prawda korowodowi demonicznych widm, ale zarazem budzi w bohaterach świadomość, odsłaniając to, przed czym chcą uciec.